

Motivar per aprendre: L'Aprenentatge Basat en Problemes com a
estratègia d'innovació educativa.

Andrea Santander Aragonès

Tutora: Sònia Verde Llop

UNIVERSITAT
ROVIRA I VIRGILI

Màster universitari en Formació del Professorat d'Educació Secundària
Obligatòria i Batxillerat, Formació Professional i Ensenyaments
d'Idiomes.

Resum

Aquest treball parteix d'una problemàtica molt present en l'àmbit educatiu actual: la manca de motivació i implicació de l'alumnat en el procés d'aprenentatge, especialment en etapes com el batxillerat. Davant d'aquesta realitat, es proposa la implementació de l'Aprenentatge Basat en Problemes (ABP) com a metodologia innovadora per fomentar la participació activa, el pensament crític i l'aprenentatge significatiu.

La recerca s'ha dut a terme mitjançant un estudi de cas en un grup de primer de batxillerat de l'assignatura d'Economia a l'Institut Joan Guinjoan i Gispert, a Riudoms. Durant tres setmanes, s'ha desenvolupat una proposta didàctica basada en la creació d'un pressupost municipal fictici, amb l'objectiu de treballar els continguts relacionats amb la política fiscal de manera contextualitzada i cooperativa.

L'anàlisi dels resultats, recollits a través de qüestionaris, observacions i avaluacions acadèmiques, mostra una millora en la motivació, la participació i l'autonomia de l'alumnat. A més, s'ha observat un augment en la percepció de l'assignatura com a útil i rellevant per a la vida quotidiana. Tot i això, també s'han detectat algunes dificultats, com la resistència a activitats que exigeixen més esforç o la dependència del professorat en la resolució de problemes.

En conclusió, l'ABP es presenta com una eina eficaç per transformar les dinàmiques d'aula, tot i que cal una aplicació progressiva i adaptada a cada context per assolir el màxim potencial educatiu.

Paraules clau

Implicació, participació activa i aprenentatge significatiu.

Abstract

This master's thesis addresses a recurring issue in secondary education: the lack of student motivation and engagement in the learning process. To tackle this challenge, the study explores the implementation of Problem-Based Learning (PBL) as an innovative methodology to promote active participation, critical thinking, and meaningful learning.

The research was conducted through a case study with first-year high school students in an Economics course at the Joan Guinjoan i Gispert Institute in Riudoms. Over three weeks, a didactic proposal was implemented in which students created a fictional municipal budget, allowing them to work on fiscal policy content in a contextualized, collaborative, and practical way.

Data collection combined qualitative and quantitative instruments, including classroom observations, student questionnaires, and academic performance analysis. Results show improvements in student motivation, participation, and autonomy, as well as a greater perception of the subject's relevance to real life. However, some difficulties were also noted, such as a certain dependency on the teacher and reluctance towards tasks requiring greater intellectual effort.

In conclusion, PBL is shown to be a valuable pedagogical tool to transform classroom dynamics and increase student engagement. Nevertheless, its success depends on gradual implementation, ongoing support, and adaptation to the specific needs of each group. The findings suggest that student-centered methodologies, when properly contextualized, can enhance both academic performance and the overall learning experience.

Key words

Engagement, active participation, meaning learning.

Índex de continguts

1. Introducció	6
1.1 Detecció de les necessitats/problemàtiques a resoldre	6
1.2 Justificació de la proposta d'innovació	6
2. Marc Teòric	8
3. Proposta de Recerca	12
3.1 Definició del problema	12
3.2 Pregunta/es d'investigació	12
3.3 Hipòtesi/s	12
3.4 Objectius	13
3.5 Disseny de la recerca	14
4. Intervenció Educativa	17
5. Mètode	18
5.1 Participants	18
5.2 Variables	18
5.3 Instruments de recollida de dades	19
5.4 Procediment/s	20
5.5 Metodologia usada per a l'anàlisi de les dades	20
6. Resultats	22
7. Discussió	30
8. Conclusions	33
9. Referències	35
10. Annexos	37
Annex 1. Qüestionari de motivació	37
Annex 2. Rúbrica d'avaluació de la implicació i participació dels estudiants	39
Annex 3. Diari de camp	40
Annex 4. Fitxa activitat notícia	43
Annex 5. Fitxa activitat pressupost	44
Annex 6. Programació de les sessions per la intervenció	46

Índex de taules, gràfics i il·lustracions

Taula 1. Com et sents generalment a classe d'economia?	23
Taula 2. Amb quina freqüència participes a classe?	24
Taula 3. Si tens dubtes a classe, què fas normalment?	24
Taula 4. Quan fas activitats de classe en grup, com actues?	24
Taula 5. Com valores la teva autonomia a l'hora de resoldre problemes i activitats?	25
Taula 6. Creus que el que aprens a economia té aplicació a la vida real?	25
Taula 7. T'agradaria que l'assignatura es treballés de manera més pràctica i aplicada a problemes reals?	25
Taula 8. Rúbrica d'observació.....	27
Taula 9. Resultats acadèmics	29

1. Introducció

1.1 Detecció de les necessitats/problemàtiques a resoldre

Una de les problemàtiques més comunes detectades a l'aula en el context educatiu actual és la falta de motivació de l'alumnat. Aquesta manca d'interès es manifesta en les actituds passives i en una escassa implicació en les activitats d'aprenentatge. Molts estudiants perceben els continguts escolars com a poc rellevants o allunyats de la seva realitat, cosa que repercuteix negativament tant en els resultats acadèmics com en l'aprenentatge significatiu.

Les metodologies tradicionals basades en l'exposició magistral i exercicis repetitius no aconsegueixen captar l'interès de l'alumnat, ja que aquests estan constantment exposats a estímuls interactius durant el seu dia a dia (López, 2018). Aquesta desconexió evidencia la necessitat de renovar les pràctiques pedagògiques i d'adoptar estratègies més actives, participatives i contextualitzades.

1.2 Justificació de la proposta d'innovació

Davant aquest escenari, aquest treball proposa el model d'Aprenentatge Basat en Problemes (ABP) com a metodologia innovadora capaç de revertir la desmotivació i millorar els resultats acadèmics. L'ABP permet situar a l'alumne al centre del seu procés d'aprenentatge, promovent la participació activa, el pensament crític i el treball col·laboratiu a través de la resolució de problemes reals i significatius. (Markham et al., 2003)

Aquest model s'implementa en períodes prolongats i implica que els alumnes treballin en equip per identificar solucions a preguntes relacionades amb problemes reals. Per treballar de manera eficaç aquest model, cal oferir espais de reflexió per fomentar el pensament crític. Això no només promou el desenvolupament del pensament crític,

sinó també habilitats clau com la col·laboració, la comunicació i la creativitat (Maldonado, 2008).

Segons Markham et al. (2003), el procés d'ABP consta de diverses fases: identificació del problema, recerca d'informació, anàlisi crítica, disseny de solucions i presentació d'un producte final. Aquest enfocament fomenta la implicació emocional i cognitiva de l'alumnat, ja que els projectes es perceben com a significatius i aplicables a contextos reals.

Tot i els avantatges, la implementació del model ABP pot enfrontar-se a resistències, tant per part del professorat i l'administració com de les famílies. A més, si els alumnes no estan habituats a metodologies actives, pot requerir-se una fase inicial d'adaptació (Kokotsaki et al., 2016).

Per tot això, la present proposta d'innovació educativa planteja la incorporació de l'ABP en una seqüència didàctica concreta amb l'objectiu de millorar la motivació i el compromís de l'alumnat.

2. Marc Teòric

Una de les problemàtiques més recurrents en el sistema educatiu actual és la desmotivació de l'alumnat. Aquesta manca d'interès per part dels estudiants es pot atribuir, en part, a l'ús continuat de metodologies tradicionals que no tenen en compte les seves necessitats, inquietuds ni el context social en què viuen. Aquestes metodologies sovint es basen en la memorització de continguts i en una participació passiva per part de l'alumnat, fet que dificulta l'adquisició de competències i habilitats clau per afrontar els reptes del segle XXI.

Davant d'aquesta realitat, és imprescindible promoure una transformació metodològica a les aules mitjançant l'ús de metodologies actives que afavoreixin la motivació, la participació i l'aprenentatge significatiu. En aquest context, la innovació educativa i l'ús de metodologies com l'Aprenentatge Basat en Problemes (ABP) emergeixen com a respostes pedagògiques efectives i fonamentades.

La innovació educativa pot definir-se com el procés de dissenyar, implementar i avaluar noves pràctiques pedagògiques amb l'objectiu de millorar la qualitat del procés d'ensenyament-aprenentatge. Aquesta innovació ha d'estar arrelada al context educatiu i a les necessitats concretes de l'alumnat, tenint sempre present que no es tracta només d'incorporar recursos nous, sinó de transformar la manera com s'ensenya i com s'aprèn. El Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya, mitjançant el *Marc d'Innovació Pedagògica*, estableix que la innovació educativa ha de ser un procés sistemàtic, planificat i sostenible, que incorpori la recerca, l'avaluació i la reflexió crítica com a elements essencials. Així mateix, l'ORDRE ENS/303/2015, de 21 de setembre, assenyala que les pràctiques innovadores han de respondre a una necessitat educativa real i promoure la millora dels resultats d'aprenentatge i de la inclusió educativa.

Diversos autors han contribuït a enriquir el concepte d'innovació educativa. Fullan (1991) destaca que la innovació és un procés de canvi que només pot tenir èxit si implica a tota la comunitat educativa: professorat, alumnat, famílies i equip directiu. En la mateixa línia, Hargreaves i Shirley (2009) defensen que les innovacions han d'estar contextualitzades i alineades amb les necessitats reals dels centres educatius. Zhao (2012) subratlla la importància d'un ús significatiu de la tecnologia per promoure un aprenentatge més personalitzat, mentre que Robinson (2011) insisteix en el paper fonamental de la creativitat en la transformació educativa. Tots aquests enfocaments tenen un denominador comú: situar l'alumnat al centre del procés d'aprenentatge i fomentar la seva autonomia i pensament crític.

Entre les metodologies innovadores més destacades trobem l'Aprenentatge Cooperatiu, l'Aula Inversa, la Gamificació i l'Aprenentatge Basat en Projectes. Aquestes metodologies comparteixen la voluntat de superar l'aprenentatge passiu i promoure entorns més actius, participatius i significatius. Dins d'aquest ventall de metodologies, l'Aprenentatge Basat en Problemes (ABP) es presenta com una eina molt potent per treballar les competències clau, fomentar la motivació i connectar els continguts curriculars amb situacions de la vida real.

L'ABP és una metodologia centrada en l'alumnat, que parteix de la presentació d'un problema o repte complex, preferentment relacionat amb la realitat, per tal que els estudiants, mitjançant el treball en grup, investiguin, analitzin i proposin solucions. Aquesta metodologia es va desenvolupar inicialment als anys seixanta a la Universitat McMaster, al Canadà, en l'àmbit de la medicina (Barrows & Tamblyn, 1980), i s'ha estès a múltiples disciplines i etapes educatives. L'objectiu principal de l'ABP no és només resoldre el problema, sinó aprendre mentre es resol: es tracta d'un procés d'aprenentatge actiu en què els estudiants assumeixen responsabilitat sobre el seu procés d'aprenentatge,

desenvolupen habilitats de pensament crític, treball col·laboratiu, recerca i comunicació.

Markham et al. (2003) defineixen l'ABP com una metodologia que promou l'aprenentatge profund a través de reptes que impliquen investigació, creativitat i aplicació dels coneixements. Aquesta metodologia situa l'alumnat com a protagonista, i el docent esdevé guia i facilitador del procés. A diferència d'altres enfocaments, en l'ABP no hi ha una única resposta correcta, sinó múltiples aproximacions possibles, fet que estimula la reflexió i la presa de decisions.

El procés de treball mitjançant ABP acostuma a seguir diverses fases:

1. **Identificació del problema:** punt de partida en què es presenta una situació real o complexa que genera interrogants.
2. **Recerca d'informació:** l'alumnat adopta un rol actiu com a investigador, seleccionant fonts i dades rellevants.
3. **Anàlisi crítica:** espai per reflexionar, debatre i compartir perspectives dins del grup, fomentant la col·laboració.
4. **Disseny de solucions:** es desenvolupen propostes creatives i viables, fonamentades en l'evidència i el raonament.
5. **Presentació de resultats:** els estudiants exposen les seves solucions mitjançant productes concrets, afavorint la comunicació oral i escrita.

Aquesta metodologia permet integrar continguts curriculars amb competències transversals, com ara el treball en equip, la resolució de conflictes, l'empatia, l'organització del temps o la comunicació oral i escrita. A més, tal com assenyala López (2018), un dels grans avantatges de l'ABP és la seva capacitat per augmentar la motivació de l'alumnat, ja que els problemes plantejats tenen significat per als estudiants i connecten amb la seva realitat. Això afavoreix una actitud activa i compromesa, i genera un aprenentatge més profund i durador.

Tanmateix, també cal tenir en compte alguns reptes associats a la implementació de l'ABP. Aquesta metodologia requereix una acurada planificació per part del docent, així com una estructura clara que orienti l'alumnat sense limitar la seva autonomia. A més, sovint implica un canvi de rol tant per al professorat com per a l'alumnat, que poden mostrar resistència inicial si no estan familiaritzats amb aquest tipus de dinàmiques. També és important assegurar-se que tots els estudiants participen activament i que es garanteix l'equitat en el treball cooperatiu. Per això, cal preveure estratègies de seguiment, feedback continu i acompanyament docent durant tot el procés.

En definitiva, l'Aprenentatge Basat en Problemes és una metodologia coherent amb els objectius de l'educació competencial i amb els principis de l'escola inclusiva i innovadora. La seva aplicació contribueix a millorar l'autonomia, la capacitat d'aprendre a aprendre, el pensament crític i la motivació de l'alumnat. Malgrat les dificultats inicials que pot comportar, l'ABP representa una oportunitat per transformar l'aula en un espai més dinàmic, participatiu i significatiu, on els estudiants esdevenen protagonistes del seu propi aprenentatge.

3. Proposta de Recerca

3.1 Definició del problema

Un dels problemes més freqüents a l'aula és la dificultat per consolidar els aprenentatges, fet que es reflecteix en uns resultats acadèmics baixos. Tot i que els alumnes poden mostrar interès en temes que els resulten atractius, aquest entusiasme no es manté en tota l'assignatura ni es tradueix en bons resultats. Per exemple, molts no responen quan se'ls fan preguntes, no fan els exercicis proposats o només entenen els conceptes si se'ls hi presenta amb exemples propers a la seva realitat. Això fa que es mostrin poc participatius i que, en els exàmens, gairebé la meitat de la classe no aconsegueixi aprovar.

Davant d'aquesta situació, sorgeix la necessitat d'explorar noves metodologies que puguin millorar tant la motivació com la comprensió dels continguts. Per tant, s'implementarà la metodologia de l'Aprenentatge Basat en Projectes (ABP), la qual permet als alumnes treballar de manera més activa i connectar els coneixements amb situacions reals. Aquest enfocament podria contribuir a una millor assimilació dels conceptes i a un augment de l'interès per l'assignatura.

3.2 Pregunta/es d'investigació

Quin impacte té l'Aprenentatge Basat en Problemes en la implicació dels estudiants amb el contingut i les activitats de classe, i com aquesta implicació influeix en els seus resultats acadèmics?

3.3 Hipòtesi/s

La implementació de l'ABP augmenta la implicació dels estudiants amb el contingut i les activitats de classe, fet que es tradueix en una millora dels seus resultats acadèmics, en comparació amb la metodologia tradicional. Tal com han demostrat estudis previs, l'ABP potencia la

motivació i el compromís dels alumnes, així com el desenvolupament de competències professionals com el treball en equip i la resolució de problemes. (Esteban Guitart, M., 2009)

3.4 Objectius

- **Objectiu general**

Analitzar l'impacte de l'ABP en la implicació dels estudiants amb el contingut i les activitats de classe, i com aquesta implicació influeix en els seus resultats acadèmics.

- **Objectius específics**

- **OE1:** Mesurar el nivell d'implicació dels estudiants en funció de la metodologia d'ensenyament utilitzada.

Aquest objectiu pretén quantificar i descriure el grau de participació activa, interès i compromís dels alumnes en les activitats d'aula, diferenciant entre les sessions prèvies a la intervenció i aquelles que segueixen l'ABP.

- **OE2:** Comparar els resultats acadèmics obtinguts pels estudiants segons la metodologia d'ensenyament.

L'objectiu és analitzar si hi ha diferències significatives en els resultats acadèmics dels estudiants en funció de la metodologia emprada. Es tractarà de comparar les qualificacions obtingudes en activitats i exàmens quan han seguit una metodologia tradicional amb les qualificacions durant la intervenció.

- **OE3:** Identificar la relació entre la implicació dels estudiants i els seus resultats acadèmics.

Aquest objectiu busca establir una possible correlació entre el grau d'implicació detectat en l'alumnat i els seus resultats acadèmics. Es tracta d'analitzar si un nivell més

alt d'implicació tendeix a associar-se amb millors qualificacions.

- **OE4:** Detectar avantatges i limitacions de la implementació de l'ABP respecte a la metodologia tradicional.

Aquest objectiu es centra en recollir les percepcions tant dels estudiants com del docent sobre l'ús de l'ABP. Aquesta anàlisi permetrà fer una valoració global de l'eficàcia i la viabilitat de l'ABP a l'aula.

3.5 Disseny de la recerca

Per tal d'analitzar l'impacte de l'Aprenentatge Basat en Problemes (ABP) en la implicació dels estudiants i els seus resultats acadèmics, s'ha optat per un disseny de recerca basat en l'estudi de cas. Aquest enfocament metodològic permet examinar en profunditat una intervenció educativa real dins del seu context natural, en aquest cas, un grup de 12 alumnes de primer de batxillerat de l'assignatura d'Economia d'un institut de la comarca del Baix Camp, concretament el de Riudoms.

L'estudi es desenvolupa al llarg de nou sessions distribuïdes en tres setmanes, durant les quals s'implementa una proposta didàctica basada en l'ABP, centrada en el tema de la política fiscal i els pressupostos públics. Aquesta unitat es dissenya amb la finalitat de promoure una comprensió significativa dels conceptes clau relacionats amb el funcionament de l'Estat com a agent econòmic. L'activitat central del projecte consisteix en la creació d'un pressupost municipal fictici per al poble de Riudoms, una proposta que permet contextualitzar l'aprenentatge en un entorn proper per a l'alumnat, afavorint-ne la motivació i la connexió amb la realitat.

Aquesta tasca final implica que els estudiants identifiquin i classifiquin els ingressos i les despeses públiques, compreguin el significat del saldo pressupostari i prenguin decisions argumentades sobre la distribució dels recursos públics. A més, es treballen competències transversals com la comprensió de textos informatius, a través de l'anàlisi de notícies reals relacionades amb la política fiscal.

L'estructura de les sessions segueix els principis fonamentals de l'ABP: plantejament inicial d'un repte, generació de preguntes, recerca d'informació rellevant, discussió i proposta de solucions. Durant les primeres sessions, es fa una introducció a la temàtica i es realitzen activitats per activar coneixements previs i diagnosticar el grau de motivació de l'alumnat. A continuació, es treballen els conceptes clau, sempre vinculats a situacions contextualitzades. En la part final de la intervenció, l'alumnat s'organitza en petits grups per l'elaboració col·laborativa del pressupost municipal, que es presenta davant la resta de companys i es justifica oralment.

Aquesta intervenció ha estat dissenyada per fomentar l'autonomia, la cooperació, el pensament crític i la capacitat de comunicació, valors pedagògics centrals de l'ABP. Tal com assenyala Barrows (1986), aquest model metodològic promou una actitud activa davant l'aprenentatge i un rol protagonista de l'alumne en la construcció del coneixement.

L'estudi es complementarà amb dades quantitatives per tal d'obtenir una visió més àmplia i objectiva. I per reforçar la validesa del treball, es prendran com a referència estudis previs sobre metodologies innovadores en l'ensenyament, com els duts a terme per Palau et al. (2021), Mogas et al. (2020) i Sosa & Palau (2018), que analitzen l'impacte de diferents metodologies d'ensenyament i l'ús de la tecnologia en el procés d'aprenentatge.

Aquest disseny de recerca permetrà avaluar l'efectivitat de l'ABP com a estratègia per incrementar la implicació i millorar els resultats acadèmics dels estudiants. Mitjançant la combinació de diferents instruments de recollida de dades, s'espera obtenir una comprensió detallada de com aquesta metodologia pot transformar la dinàmica de l'aula i afavorir un aprenentatge més significatiu.

4. Intervenció Educativa

La proposta didàctica s'estructura en 9 sessions que utilitzen la metodologia d'Aprenentatge Basat en Problemes (ABP) per treballar la política fiscal de manera activa i significativa, es pot veure la programació d'aquestes sessions a l'annex 6. L'objectiu principal és que l'alumnat entengui el paper de l'Estat en l'economia, especialment a través dels pressupostos públics. El fil conductor del projecte és l'elaboració d'un pressupost municipal fictici per a Riudoms, una activitat que permet contextualitzar els aprenentatges i aplicar-los a una realitat propera.

Al llarg de les sessions, es treballen conceptes com les errades de mercat, els ingressos i les despeses públiques, i el saldo pressupostari. Es combinen activitats pràctiques, debats, anàlisi de notícies i treball cooperatiu amb explicacions guiades. A mitja intervenció es rep a l'alcalde de Riudoms per oferir una xerrada que reforça la connexió amb l'entorn local i aporta una visió realista de la gestió pública. L'enfocament ABP afavoreix el pensament crític, l'autonomia i la implicació de l'alumnat en el seu procés d'aprenentatge. Finalment, un qüestionari de satisfacció inicial i final permetrà mesurar l'evolució de la motivació i l'interès per l'assignatura.

5. Mètode

5.1 Participants

L'estudi s'ha dut a terme amb la participació dels alumnes que cursen l'assignatura d'Economia de primer de batxillerat de l'Institut Joan Guinjoan i Gispert, un total de 13 estudiants. Aquests alumnes tenen entre 16 i 17 anys, la majoria provenen de Riudoms, però també n'hi ha de Montbrió del Camp i de Vinyols i els Arcs. Per l'estudi s'han inclòs tots els alumnes que cursen l'assignatura, que han triat aquesta matèria optativa en escollir la modalitat de batxillerat de ciències socials.

Tots els participants han estat informats de la naturalesa del projecte i s'ha garantit la confidencialitat i l'anonimat de les seves respostes i resultats, d'acord amb les directius ètiques i el consentiment verbal del grup d'alumnes.

5.2 Variables

- **Variable independent:** És la metodologia d'ensenyament, en aquest cas, l'Aprenentatge Basat en Problemes en comparació a la metodologia tradicional. La variable independent és el factor que es manipula per observar quin efecte produeix a les variables dependents.
- **Variables dependents:** Són la implicació dels estudiants amb el contingut de la matèria i les activitats de classe i, en conseqüència, els seus resultats acadèmics. Són els aspectes que es volen mesurar com a conseqüència del canvi en la variable independent.

5.3 Instruments de recollida de dades

Per a l'anàlisi de l'impacte de l'ABP, es farà ús d'una combinació d'instruments qualitatius i quantitius que permetran obtenir informació tant sobre el nivell d'implicació dels estudiants com dels seus resultats acadèmics.

- **Observació a l'aula:** Es realitzarà una observació estructurada durant les nou sessions d'implementació de l'ABP. A través d'una rúbrica d'observació (annex 2) basada en indicadors com la participació activa dels estudiants, la seva interacció amb el professor i els companys, el grau de resolució autònoma de problemes i el compromís amb les tasques. La finalitat d'aquesta tècnica és obtenir dades sobre el nivell d'implicació dels alumnes en temps real.
- **Diari de camp (annex 3):** És un registre que es fa al final de cada sessió, el qual inclou observacions qualitatives sobre la dinàmica de l'aula, les dificultats trobades i les reaccions dels estudiants davant les activitats proposades.
- **Qüestionari per als estudiants (annex 1):** Tant a l'inici com al final de la intervenció, es proporcionarà als estudiants un qüestionari estructurat per valorar la seva satisfacció amb l'assignatura. Aquest qüestionari inclourà preguntes sobre la seva percepció de la metodologia, la motivació, la dificultat percebuda i el grau de comprensió del contingut.
- **Anàlisi dels resultats acadèmics:** Es compararan els resultats acadèmics dels estudiants abans i després de la intervenció. Per a això, es farà ús de les notes obtingudes en una prova inicial (amb metodologia tradicional) i una prova final (després d'usar l'ABP). Això permetrà analitzar si hi ha una diferència significativa en el rendiment dels estudiants en funció de la metodologia emprada.

5.4 Procediment/s

L'estudi es desenvolupa durant el segon trimestre del curs acadèmic, en un període de tres setmanes consecutives, amb un total de nou sessions d'una hora. La proposta didàctica s'estructura en diferents fases:

1. **Fase inicial (sessió 1):** s'introdueix el projecte i es passa el qüestionari inicial de motivació (annex 1). A més, es fa un Kahoot per diagnosticar coneixements previs i activar idees sobre la política fiscal.
2. **Fase d'exploració (sessions 2 a 5):** l'alumnat treballa els conceptes fonamentals mitjançant activitats contextualitzades i anàlisi de casos reals. Es plantegen preguntes guia i es resolen problemes en petit grup.
3. **Fase d'aplicació (sessions 6 a 8):** es desenvolupa el repte final. Cada grup d'alumnes dissenya un pressupost municipal fictici per al poble de Riudoms. Han de triar les prioritats de despesa, justificar les seves decisions i presentar el resultat oralment.
4. **Fase final (sessió 9):** presentació dels pressupostos, valoració conjunta del procés. També es torna a respondre el mateix qüestionari de l'inici.

Durant tot el procés, per part del docent s'adopta un rol de guia i facilitadora, intervenint per orientar i acompanyar a l'alumnat en la recerca d'informació i en l'elaboració de les seves propostes.

5.5 Metodologia usada per a l'anàlisi de les dades

L'objectiu d'aquesta recerca és analitzar l'impacte de l'Aprenentatge Basat en Problemes (ABP) en la implicació dels estudiants amb el contingut i les activitats de classe, així com la influència d'aquesta

implicació en els seus resultats acadèmics. La hipòtesi plantejada és que la implementació de l'ABP afavoreix una major implicació dels estudiants, la qual cosa es tradueix en una millora significativa dels seus resultats acadèmics en comparació amb la metodologia tradicional.

Per validar aquesta hipòtesi, s'ha optat per un disseny de recerca basat en un estudi de cas, el qual permet una anàlisi en profunditat de la implementació de l'ABP en un aula de primer de batxillerat durant tres setmanes. Aquest disseny combina dades qualitatives i quantitatives per proporcionar una visió completa de l'impacte d'aquesta metodologia.

Les anàlisis de dades es divideixen en dos blocs principals:

- **Anàlisi qualitativa:**

Es fa una anàlisi de contingut de les observacions a l'aula, provinents del diari de camp (annex 3) i de la rúbrica d'observació (annex 2). S'identifiquen patrons recurrents, actituds, dificultats i millores al llarg del procés, així com indicadors d'aprenentatge significatiu. Aquesta anàlisi permet donar profunditat a les conclusions i entendre millor els mecanismes que han afavorit (o limitat) la implicació i el progrés de l'alumnat.

- **Anàlisi quantitativa:**

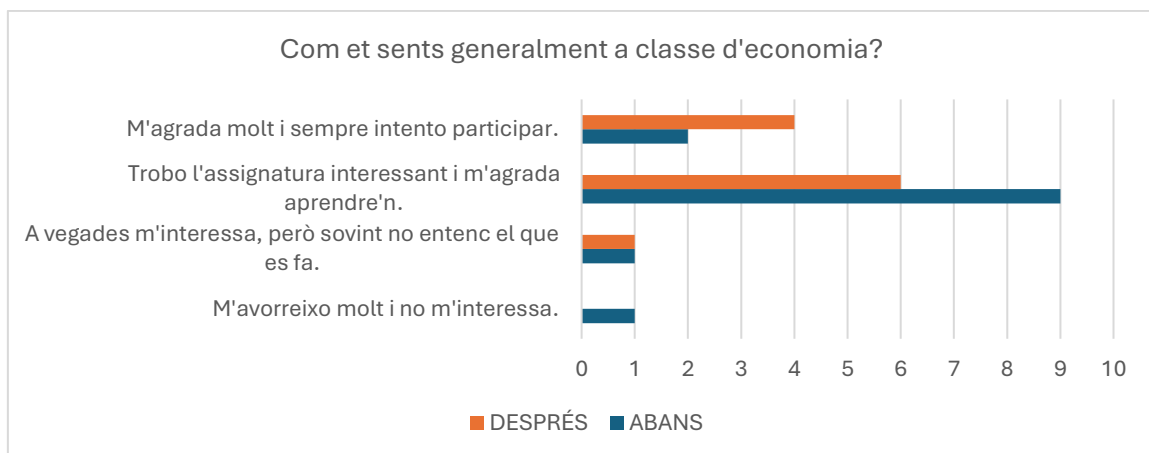
Les dades quantitatives obtingudes dels qüestionaris i dels resultats acadèmics s'analitzen a través d'una comparació estadística. S'analitzen les notes d'examen abans i després de la implementació de l'ABP per determinar si hi ha una millora significativa en el rendiment acadèmic dels estudiants i es comparen les respostes del qüestionari abans i després de la intervenció

6. Resultats

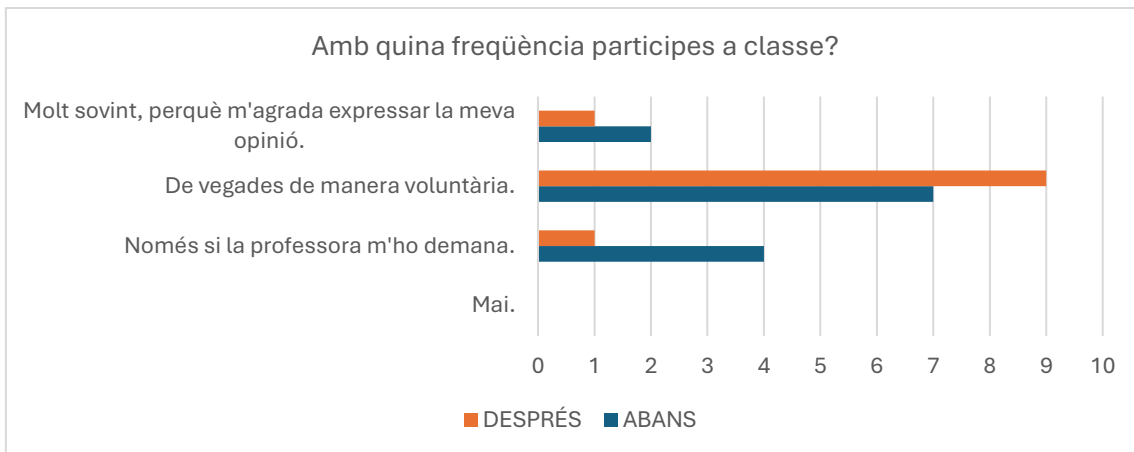
L'anàlisi de les respostes al **qüestionari de motivació** realitzat abans (13 alumnes) i després (11 alumnes) de la intervenció didàctica mostra una evolució positiva en diversos aspectes relacionats amb la motivació, la participació i l'autonomia de l'alumnat a l'assignatura d'Economia.

- **Interès general per l'assignatura:** Abans de la intervenció, 9 alumnes consideraven que l'assignatura era interessant i que els agradava aprendre'n, i només 2 manifestaven molt d'interès i ganes de participar. Després de la intervenció, aquest interès profund augmenta fins a 4 alumnes, i disminueix el nombre d'alumnes que simplement la troben "interessant" de 9 a 6. També desapareix la resposta més negativa "m'avorreixo molt i no m'interessa".
- **Participació a classe:** Hi ha un augment notable de la participació voluntària: abans, només 2 alumnes deien participar sovint expressant la seva opinió, mentre que després 10 alumnes (9 de manera voluntària i 1 molt sovint) indiquen una participació més activa. El nombre d'alumnes que només participaven quan la professora ho demanava baixa de 4 a 1.
- **Actitud davant dels dubtes:** La tendència a intentar resoldre els dubtes de manera autònoma i preguntar després si cal augmenta lleugerament (de 7 a 8 alumnes), i desapareix la resposta més passiva "no pregunto i em quedo amb el dubte".
- **Treball en grup:** No hi ha grans canvis en aquest apartat, però destaca que 6 alumnes tant abans com després mostren una actitud molt positiva envers el treball en grup. L'opció de col·laborar sense prendre molta iniciativa disminueix lleugerament (de 6 a 5), i ningú manifesta actituds negatives com preferir fer-ho sol o no participar.

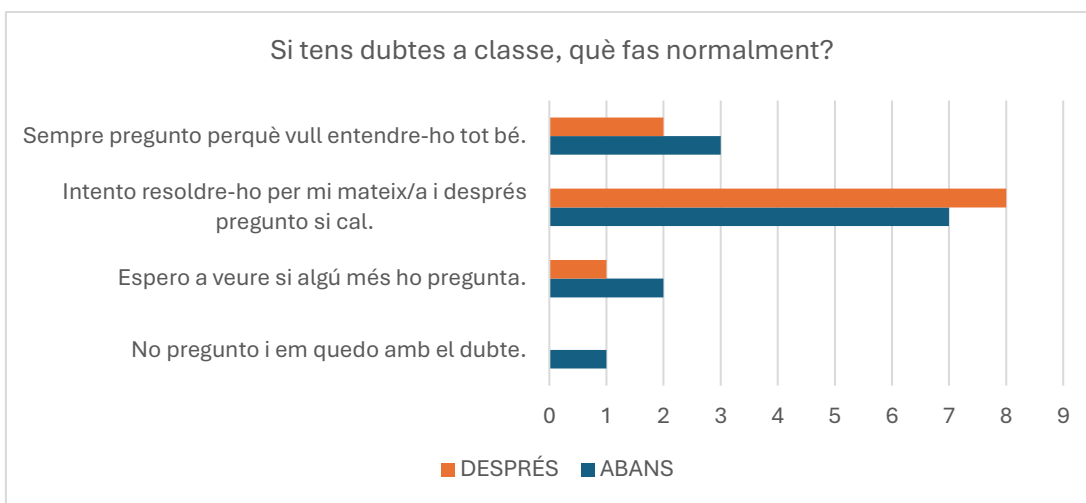
- **Autonomia en la resolució de problemes:** S'observa una lleu millora: abans de la intervenció, 4 alumnes manifestaven dificultats freqüents per fer les tasques sols, mentre que després només 1 ho expressa així. El grup que afirma resoldre problemes de manera autònoma es manté estable (3 alumnes), però augmenta el nombre d'alumnes que afirmen fer-ho bé amb suport ocasional (de 6 a 7).
- **Percepció d'utilitat de l'assignatura:** Augmenta el nombre d'alumnes que perceben una utilitat clara del que aprenen: abans, 4 deien que molts aspectes eren útils per a la vida quotidiana; després, ho diuen 6. També disminueix lleugerament el nombre d'alumnes que només veien connexions esporàdiques amb la realitat (de 7 a 4). Cap alumne va considerar l'assignatura com "molt teòrica i llunyana".
- **Preferència per una metodologia més pràctica i aplicada:** Finalment, es manté l'interès per una metodologia més pràctica: abans, 11 alumnes expressaven que els agradaria treballar problemes reals (9 ho trobaven interessant i 2 creien que millorarien l'aprenentatge); després, aquest interès es manté amb 9 alumnes expressant una opinió favorable (6 i 3 respectivament).

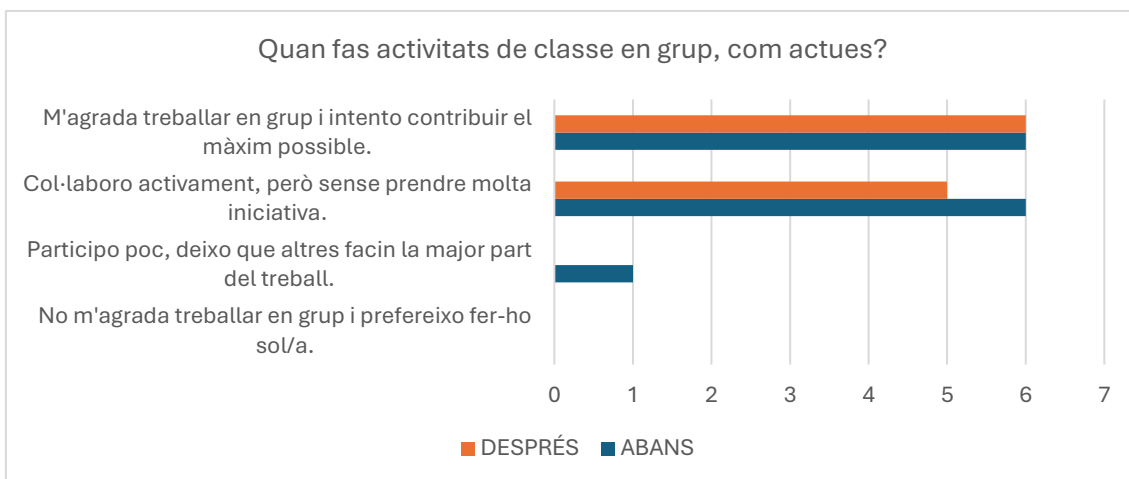
Taula 1. Com et sents generalment a classe d'economia?

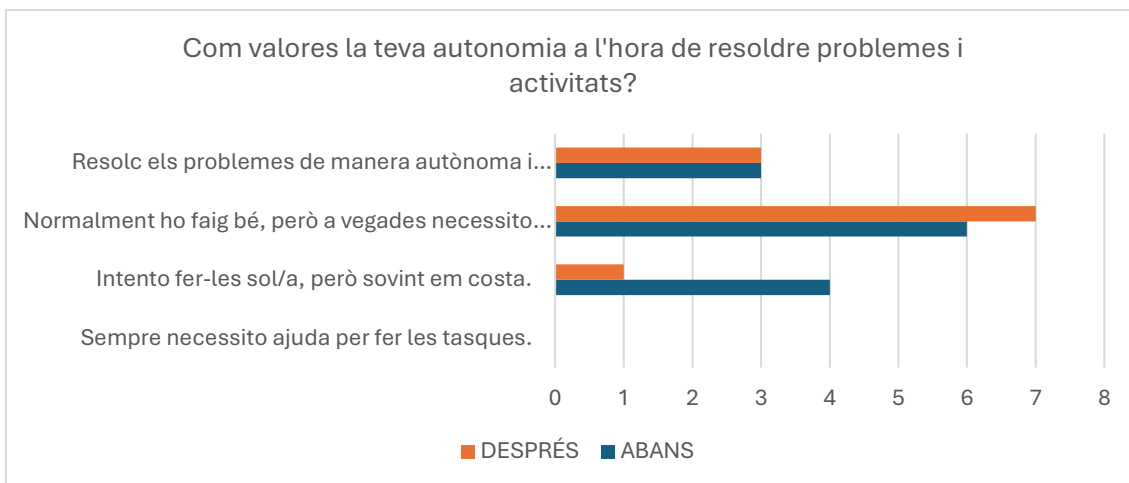
Taula 2. Amb quina freqüència participes a classe?

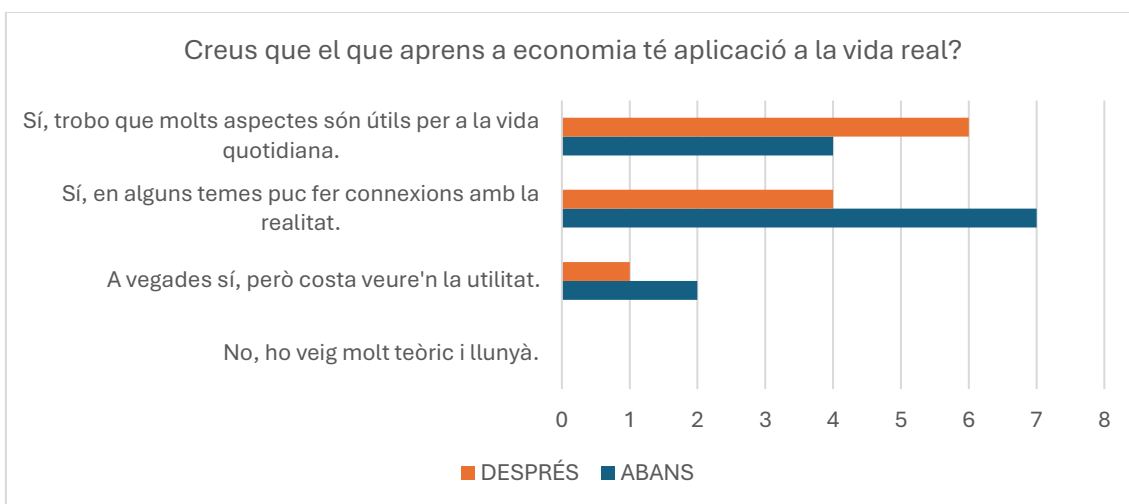
Taula 3. Si tens dubtes a classe, què fas normalment?

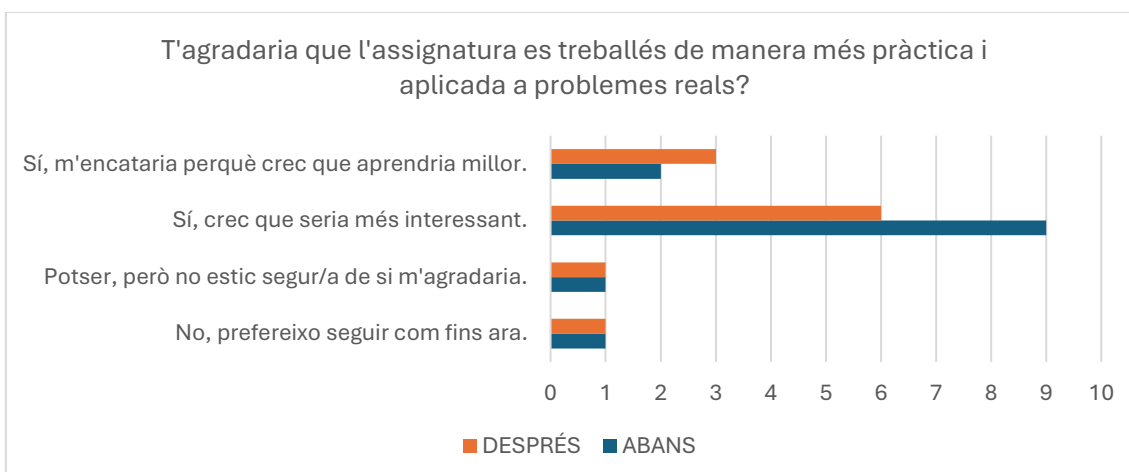
Taula 4. Quan fas activitats de classe en grup, com actues?

Taula 5. Com valores la teva autonomia a l'hora de resoldre problemes i activitats?

Taula 6. Creus que el que aprens a economia té aplicació a la vida real?

Taula 7. T'agradaria que l'assignatura es treballés de manera més pràctica i aplicada a problemes reals?

A partir de l'observació feta a l'aula prèvia a la intervenció i durant les sessions, s'ha omplert una **rúbrica d'observació (annex 2)** amb diferents nivells on l'1 és baix, el 2 moderat, el 3 alt i el 4 molt alt.

S'han avaluat diferents criteris:

- **La participació global** ha estat generalment alta, amb puntuacions de 4 en diverses sessions. Excepte en la sessió 2, on va baixar a 1. La mitjana global és de 2,89.
- **La interacció professor-alumnes** ha estat molt alta en la majoria de sessions. Ha baixat a 2 en la sessió 2 i 4, i a 3 en la sessió 7. La mitjana global és de 3,22.
- **La interacció entre companys** ha estat alta, amb puntuacions de 3 en la majoria de sessions. Les excepcions són la sessió 2 i 4, amb 2. La mitjana global és de 3,11.
- **La resolució autònoma de problemes** s'ha mostrat constant, amb una puntuació de 2, excepte en la sessió 9, on va arribar a 3. La mitjana global és de 2,11.
- **El compromís amb les tasques** ha estat moderat en la majoria de sessions i alt en la primera i la sessió 6. No ha estat mai molt alt. La mitjana global és de 2,11.
- **La motivació general per l'assignatura** ha estat moderada, amb puntuacions de 2 en totes les sessions.

La mitjana general de tots els criteris en totes les sessions és de 2,57, és a dir, entre un nivell moderat i alt.

	Participació global de l'aula	Interacció professor-alumnes	Interacció entre companys	Resolució autònoma de problemes	Compromís amb les tasques	Motivació general per l'assignatura	MITJANA
Prèvi	2	2	3	2	1	2	2,00
SESSIÓ 1	3	4	4	2	3	2	3,00
SESSIÓ 2	1	2	2	2	2	2	1,83
SESSIÓ 3	4	4	4	2	2	2	3,00
SESSIÓ 4	2	2	2	2	2	2	2,00
SESSIÓ 6	4	4	3	2	3	2	3,00
SESSIÓ 7	2	3	3	2	2	2	2,33
SESSIÓ 8	4	4	4	2	2	2	3,00
SESSIÓ 9	4	4	3	3	2	2	3,00
MITJANA	2,89	3,22	3,11	2,11	2,11	2,00	2,57

Taula 8. Rúbrica d'observació

Al finalitzar cada sessió s'ha anat escrivint un **diari de camp (annex 3)** del qual s'han pogut extreure patrons comuns observats a les sessions:

- **Participació i interacció:**

- Quan s'utilitzen metodologies interactives com el Kahoot, el debat o activitats en grup, els alumnes participen activament i es mostren motivats.
- En explicacions teòriques amb suport de diapositives, la participació baixa i els alumnes tendeixen a escoltar sense intervenir gaire.
- Quan els temes es connecten amb la realitat o amb l'actualitat, la interacció augmenta de manera significativa.

- **Actitud davant diferents tipus d'activitats:**

- Prefereixen activitats dinàmiques i interactives en què puguin expressar-se i participar activament.
- Mostren menys predisposició a fer activitats individuals o a treballar de manera autònoma.

- Quan han de resoldre preguntes en grup, les respostes no són gaire elaborades, fet que indica un treball superficial.
- **Retenció i aplicació de coneixements:**
 - Els alumnes tenen dificultats per recordar conceptes d'una sessió a l'altra, gairebé ningú respon a les preguntes de repàs.
 - En els debats, la seva opinió sovint es basa en allò que escolten a casa o als mitjans, més que en els conceptes apresos a classe.
 - La seva comprensió millora quan es fan servir exemples quotidians i es relacionen els continguts amb situacions reals.
- **Resistència al treball acadèmic:**
 - En activitats que requereixen més esforç cognitiu (com la resolució de problemes o la reflexió en grup), els alumnes es mostren menys motivats.
 - Quan l'activitat és més lúdica (Kahoot, debats), participen de manera més espontània i mostren entusiasme.

Per últim, es recullen els **resultats acadèmics** obtinguts amb les dues activitats avaluable que s'han fet durant la intervenció: la creació d'un pressupost municipal fictici (annex 5) i la interpretació d'una notícia d'actualitat relacionada amb la política fiscal (annex 4). Aquestes es comparen amb les notes prèvies a la intervenció que, en aquest cas, és la nota del segon trimestre.

	SEGON TRIMESTRE	ACTIVITAT NOTÍCIA	PRESSUPOST
Alumne 1	6	7,25	7
Alumne 2	8	7,25	7
Alumne 3	6	7,25	7
Alumne 4	8	9,25	8
Alumne 5	2	7,25	6
Alumne 6	5	7,5	6
Alumne 7	7	ABANDONO	
Alumne 8	6	8,5	8
Alumne 9	5	8,25	7
Alumne 10	6	7,5	6
Alumne 11	6	8,5	8
Alumne 12	9	9,25	8
Alumne 13	5	8,25	6
MITJANA	6,08	8	7

Taula 9. Resultats acadèmics

La majoria dels alumnes han obtingut notes suficients o superiors a la mitjana, amb algunes excepcions on els resultats han estat més baixos. Els estudiants han mostrat un bon nivell en la part de la notícia, amb diverses notes superiors a 8.

Es pot observar una millora en les notes entre les avaluacions de la notícia i la del pressupost, la qual cosa indica una bona aplicació dels coneixements adquirits durant les sessions.

Alguns alumnes han tingut dificultats evidents en l'assoliment dels objectius, com es reflecteix en les baixes notes obtingudes, incloent casos d'abandonament en la fase final del projecte.

Hi ha estudiants que han destacat amb notes consistents i altes en totes les àrees avaluades, mostrant una bona comprensió i aplicació dels continguts.

7. Discussió

L'objectiu principal del treball era analitzar l'impacte de l'Aprenentatge Basat en Problemes (ABP) en la implicació dels estudiants i com aquesta implicació influïa en els seus resultats acadèmics. Des d'un enfocament mixt, s'ha combinat la recollida de dades qualitatives i quantitatives per obtenir una visió global del procés i dels efectes d'aquesta innovació metodològica. Aquesta combinació ha permès observar no només les xifres i els resultats objectius, sinó també els matisos que es poden captar a través de les actituds, les reaccions i les opinions dels alumnes al llarg de la intervenció.

Els resultats obtinguts després de la intervenció mostren que hi ha hagut un impacte positiu en diversos aspectes del procés d'ensenyament-aprenentatge. Tot i que no es pot parlar de canvis radicals, sí que es poden destacar millores significatives tant en la motivació com en la participació de l'alumnat, així com en la seva percepció sobre l'assignatura.

Per començar, cap remarcar l'augment en la participació voluntària dels alumnes. Abans de la intervenció, la majoria només intervenia quan la professora ho demanava expressament, però després de treballar amb ABP, gairebé tots van començar a expressar-se més sovint i a implicar-se activament. Això indica que el tipus d'activitats proposades, més properes a la seva realitat i amb un component pràctic, connecten millor amb els seus interessos i els generen més ganes de participar.

També s'ha observat un canvi en la manera com els alumnes gestionen els dubtes. Tot i que encara hi ha certa dependència del professorat, més estudiants han mostrat iniciativa per intentar resoldre problemes per si mateixos abans de demanar ajuda. Aquesta actitud més autònoma representa un pas endavant cap a un aprenentatge més

actiu, on els alumnes tenen un paper més protagonista en el seu procés formatiu.

Pel que fa a la motivació, els resultats del qüestionari final mostren que els alumnes han percebut l'assignatura com més útil i interessant després del projecte. Han destacat especialment el fet de treballar amb un context real com és el pressupost municipal del seu poble. Aquest vincle amb la realitat és clau per fer més significatius els aprenentatges.

Ara bé, no tot han estat facilitats. Durant la intervenció també s'han detectat algunes dificultats. Per exemple, quan les activitats requerien més esforç o reflexió, com elaborar respostes més argumentades o fer el treball en grup amb profunditat, alguns alumnes es mostraven menys motivats. Això indica que, tot i la millora general, encara hi ha certa resistència a sortir de la zona de confort. A més, es va notar que la retenció de coneixements d'una sessió a l'altra no sempre era consistent, fet que pot estar relacionat amb la manca d'hàbits d'estudi regulars o amb altres factors com l'estat emocional.

Aquesta variabilitat en la implicació pot estar influenciada per múltiples factors: el tipus d'activitat proposada, el moment de la setmana, o fins i tot qüestions personals dels alumnes. No obstant això, el fet que els dies amb activitats més interactives i connectades amb la realitat mostrin una implicació més gran reforça la idea que l'ABP pot tenir un efecte positiu sobre la motivació i participació.

L'anàlisi dels resultats acadèmics també mostra una evolució positiva: la mitjana de notes ha augmentat respecte a les obtingudes amb la metodologia tradicional. Això reforça la idea que una metodologia més activa i contextualitzada pot ajudar no només a motivar, sinó també a comprendre millor els continguts. Tot i així, també hi ha hagut casos d'alumnes amb dificultats o amb resultats baixos, cosa que recorda que cap metodologia és miraculosa i que cal seguir atenent a la diversitat.

En resum, la implementació de l'ABP ha permès generar un ambient més participatiu, ha millorat la implicació i ha fet que l'aprenentatge sigui més proper i útil per a l'alumnat. Malgrat alguns reptes, l'experiència mostra que val la pena continuar apostant per metodologies actives, tot adaptant-les a les necessitats i ritmes dels estudiants.

8. Conclusions

Aquest treball ha permès comprovar que l'Aprenentatge Basat en Problemes pot ser una bona eina per millorar la motivació, la implicació i els resultats acadèmics de l'alumnat en el procés d'aprenentatge. A través d'una proposta concreta i contextualitzada, com ha estat el projecte sobre el pressupost municipal de Riudoms, s'ha aconseguit despertar l'interès dels alumnes i fer-los participants del seu aprenentatge d'una manera més activa. Aquesta vinculació amb la realitat ha estat clau per transformar l'aula en un espai més proper i rellevant per a l'alumnat.

Els resultats obtinguts, tant mitjançant els qüestionaris com amb l'observació i les activitats avaluables, mostren una evolució positiva en diferents dimensions. Els alumnes han participat més, han mostrat més interès per l'assignatura i han millorat, en general, els seus resultats acadèmics. També han començat a desenvolupar competències transversals com la resolució de problemes, el treball en equip i la comunicació, que són claus per a la seva formació.

Tanmateix, també s'han detectat algunes dificultats, especialment en activitats que requerien més esforç o reflexió. Alguns alumnes han mostrat certa resistència a aquestes tasques, i en ocasions s'ha notat una dependència excessiva del professorat per resoldre dubtes o completar les activitats. També s'ha evidenciat que el treball en grup no sempre ha estat profund o equilibrat, amb respostes que, en alguns casos, mostraven poca elaboració o reflexió crítica. Aquestes limitacions apunten a la necessitat de preparar gradualment els alumnes per a metodologies més actives, tot fomentant una cultura de l'esforç i del treball col·laboratiu.

Malgrat aquests reptes, l'experiència ha estat enriquidora i positiva. Ha quedat clar que l'ABP pot tenir un impacte real si es planifica amb cura i es desenvolupa en un entorn on es valori l'experimentació

pedagògica. Perquè aquesta metodologia funcioni de manera eficaç i inclusiva, és essencial tenir en compte les característiques i necessitats de cada grup, així com oferir un acompanyament constant als estudiants. També és important que el professorat rebi formació i suport per adaptar-se a aquests nous rols, més centrats en guiar i facilitar que en transmetre continguts de manera directa.

En definitiva, es pot concloure que l'ABP és una proposta metodològica molt valuosa per a l'educació secundària, ja que contribueix a fer l'aprenentatge més significatiu, motivador i connectat amb la realitat. El repte és continuar explorant com implementar-lo de manera eficaç i inclusiva, tenint en compte les característiques de cada grup i context educatiu.

9. Referències

Barrows, H. S., & Tamblyn, R. M. (1980). *Problem-based learning: An approach to medical education*. Springer Publishing Company.

Esteban Guitart, M. (2009). *Valoració dels estudiants de l'aprenentatge basat en problemes (ABP): un estudi empíric*.

Fullan, M. (1991). *The new meaning of educational change*. Teachers College Press.

Hargreaves, A., & Shirley, D. (2009). *The fourth way: The inspiring future for educational change*. Corwin Press.

Kokotsaki, D., Menzies, V., & Wiggins, A. (2016). *Project-Based Learning: A review of the literature*. *Improving Schools*, 19(3), 267-277.

López, V. (2018). "Aprendizaje Basado en Problemas (ABP): Metodología activa para el desarrollo de competencias". *Revista de Innovación Educativa*, 21(2), 45-56.

López, Z. (2018). El aprendizaje basado en proyectos (ABP) como metodología de trabajo en el aula universitaria. *Aula de Encuentro*, 20(2), 171-196.

Maldonado, M. (2008). *Aprendizaje basado en proyectos colaborativos: Una experiencia en educación superior*. *Laurus*, 14(28), 158-180.

Markham, T., Larmer, J., & Ravitz, J. (2003). *Project Based Learning: A guide to standards-focused project-based learning*. Oakland: Buck Institute for Education.

Mogas, J., Palau, R., Lorenzo, N., & Gallon, R. (2020). Developments for smart classrooms: Schools perspective and needs. *International Journal of Mobile and Blended Learning*.

ORDRE ENS/303/2015, de 21 de setembre, sobre el reconeixement de la innovació pedagògica. Generalitat de Catalunya.

Palau, R., Fuentes, M., Mogas, J., & Cebrián, G. (2021). Analysis of the implementation of teaching and learning processes in Catalan schools during the Covid-19 lockdown. *Technology, Pedagogy and Education*.

Robinson, K. (2011). *Out of our minds: Learning to be creative*. Capstone.

Sosa, M. J., & Palau, R. (2018). Flipped classroom para adquirir la competencia digital docente: una experiencia didáctica en la educación superior. *Píxel-Bit. Revista de Medios y Educación*.

Zhao, Y. (2012). *World class learners: Educating creative and entrepreneurial students*. Corwin Press.

10. Annexos

Annex 1. Qüestionari de motivació

Com et sents generalment a classe d'economia?

- M'avorreixo molt i no m'interessa.
- A vegades m'interessa, però sovint no entenc el que es fa.
- Trobo l'assignatura interessant i m'agrada aprendre'n.
- M'agrada molt i sempre intento participar.

Amb quina freqüència participes a classe?

- Mai.
- Només si la professora m'ho demana.
- De vegades de manera voluntària.
- Molt sovint, perquè m'agrada expressar la meva opinió.

Si tens dubtes a classe, què fas normalment?

- No pregunto i em quedo amb el dubte.
- Espero a veure si algú més ho pregunta.
- Intento resoldre-ho per mi mateix/a i després pregunto si cal.
- Sempre pregunto perquè vull entendre-ho tot bé.

Quan fas activitats de classe en grup, com actues?

- No m'agrada treballar en grup i prefereixo fer-ho sol/a.
- Participo poc, deixo que altres facin la major part del treball.
- Col·laboro activament, però sense prendre molta iniciativa.
- M'agrada treballar en grup i intento contribuir el màxim possible.

Com valores la teva autonomia a l'hora de resoldre problemes i activitats?

- Sempre necessito ajuda per fer les tasques.
- Intento fer-les sol/a, però sovint em costa.

- Normalment ho faig bé, però a vegades necessito suport.
- Resolc els problemes de manera autònoma i m'agrada trobar solucions.

Creus que el que aprens a economia té aplicació a la vida real?

- No, ho veig molt teòric i llunyà.
- A vegades sí, però costa veure'n la utilitat.
- Sí, en alguns temes puc fer connexions amb la realitat.
- Sí, trobo que molts aspectes són útils per a la vida quotidiana.

T'agradaria que l'assignatura es treballés de manera més pràctica i aplicada a problemes reals?

- No, prefereixo seguir com fins ara.
- Potser, però no estic segur/a de si m'agradaria.
- Sí, crec que seria més interessant.
- Sí, m'encantaria perquè crec que aprendria millor.

Annex 2. Rúbrica d'avaluació de la implicació i participació dels estudiants

Aquesta rúbrica es farà servir per analitzar la situació actual de l'aula i per comparar-la amb el període en què s'implementi l'ABP.

Ítem d'avaluació	1 - Baix	2 - Moderat	3 - Alt	4 - Molt alt
Participació global de l'aula	Poca o nul·la participació, silenci general.	Participació esporàdica, només uns pocs parlen.	La majoria participa activament.	Gairebé tota la classe participa espontàniament.
Interacció professor-alumnes	Els alumnes no pregunten ni responen.	Alguns pregunten o responen quan el professor/a ho demana.	Bona interacció, hi ha preguntes i respostes amb regularitat.	Els alumnes fan preguntes, responen i inicien diàlegs amb el professor/a.
Interacció entre companys	No hi ha treball en equip ni discussió entre ells.	Només parlen si se'ls ho demana, sense molta iniciativa.	Hi ha interacció espontània i ajuden els companys.	Es generen debats, resolen dubtes entre ells i treballen activament junts.
Resolució autònoma de problemes	Esperen sempre les solucions del professor/a.	Intenten resoldre problemes però depenen molt d'ajuda externa.	La majoria intenta resoldre els problemes per si mateixos.	Alta autonomia, busquen solucions creatives i treballen de manera independent.
Compromís amb les tasques	Molts no fan les tasques o les fan amb desgana.	Les fan mínimament però sense molta implicació.	Completen les tasques amb interès i seguint indicacions.	S'impliquen plenament, fins i tot aportant millores o idees pròpies.
Motivació general per l'assignatura	Desmotivació evident, apatia general.	Alguns mostren interès, però la majoria no sembla compromesa.	Bona actitud i interès general per l'assignatura.	Entusiasme alt, els alumnes mostren curiositat i iniciativa.

Annex 3. Diari de camp

1ª Sessió

La Lali ha començat repartint els exàmens de la setmana passada sobre política monetària, i també ha dit en veu alta la nota del segon trimestre de cadascú, ha suspès un.

Després ha fet una introducció ràpida amb un esquema per situar el tema nou dins del temari. Ha explicat la diferència entre política monetària i fiscal, i que començarem pel tema dels pressupostos públics abans d'entrar de ple en la política fiscal.

Jo he seguit amb una petita introducció sobre què és el sector públic i què fa el govern. He intentat fer-ho dinàmic, així que he llançat preguntes obertes com "Què creieu que passaria si deixem de pagar impostos?" o "Quins serveis públics utilitzeu cada dia?". La veritat és que han participat força, cosa que m'ha sorprès positivament.

Hem fet un Kahoot de 9 preguntes per veure què sabien abans de començar fort amb el tema. Han anat molt bé! Tots han aprovat i moltes preguntes les han encertat tots.

Després hem comentat algunes preguntes que havien portat més debat. Ha estat bé perquè ells mateixos han volgut opinar i s'ha creat un bon ambient. Es notava que tenien ganes de parlar-ne. Com passa sovint, només contesten els mateixos de sempre, i al no tenir gaire base encara, acabem arribant a les mateixes conclusions.

També hem fet una petita activitat per identificar quin organisme (ajuntament, govern autonòmic o estatal) fa cada funció.

S'ha explicat el repte final amb el qual es desenvoluparan les sessions.

Per acabar, hem fet un debat sobre si el sector públic hauria d'intervenir més o menys. Aquí sí que s'han animat tots i ha sortit un debat molt viu, fins al punt que s'ha començat a descontrolar una mica i hem hagut de tallar quan ja s'estaven alçant veus.

2ª Sessió (Faltava 1 alumne)

La classe s'ha dividit en dues parts. La primera mitja hora he fet una explicació amb diapositives sobre les errades del mercat. Aquesta vegada no tenien ordinadors, així que estaven més atents. No han fet cap interrupció ni cap pregunta... en realitat, no hi ha hagut gaire interacció. Només escoltaven.

Després els he separat en 4 grups de 3, i a cada grup li he donat una fitxa amb un petit cas real d'una errada de mercat. Havien de llegir-lo i respondre unes preguntes. Han tingut 20 minuts per fer-ho, i després cada grup ha explicat el seu cas a la resta.

Al final hem fet una petita conclusió entre tots sobre per què l'Estat ha d'intervenir en aquests casos, connectant-ho amb el que vindrà a les pròximes classes.

3ª Sessió (Han faltat 2 alumnes)

L'objectiu d'avui era introduir els pressupostos públics i entendre els ingressos. He fet tota l'explicació amb diapositives, però aquesta vegada ha sigut diferent: la Lali ha anat intervenint bastant, ajudant-me a explicar alguns conceptes.

Els alumnes han estat molt més participatius que altres dies. Anaven interrompent per fer preguntes, aportar exemples i semblava que realment els interessava el tema. Fins i tot copiaven el que escrivia a la pissarra i prenien apunts, cosa que no sempre passa.

Han anat aixecant la mà de manera espontània per resoldre dubtes. Crec que avui s'hi han implicat més perquè els exemples eren molt propers i d'actualitat, i han vist que això que fem a classe connecta amb el que veuen fora: notícies, comentaris a casa, etc.

4ª Sessió (Ha faltat 1 alumne)

Hem començat amb la Lali explicant com s'avaluarà aquest tema i els ha dit que el pròxim dia vindrà l'alcalde de Riudoms a fer una xerrada.

Jo he començat recordant els conceptes de la sessió anterior, però la veritat és que no han respost gaire... només un alumne ha fet una pregunta sobre un concepte que no havia entès, i l'hem explicat.

Per repassar, he projectat unes definicions de tipus d'ingrés i els he demanat que diguessin de quin tipus era cada una. Les més fàcils les encertaven, però quan la cosa es complicava, ja no tant.

Després he continuat l'explicació sobre les despeses i el saldo pressupostari, amb suport de diapositives i fent esquemes a la pissarra. Han anat copiant i fent apunts.

He repartit uns exercicis pràctics perquè fessin els càlculs de les despeses i els ingressos. Els he dit que fessin els càlculs individualment i que després compartissin els resultats amb els companys. Hem acabat la classe fent una petita reflexió sobre què faria l'Estat amb un superàvit i un dèficit pressupostari.

5ª Sessió – XERRADA

6ª Sessió

Avui hem començat a treballar de veritat en el pressupost municipal. Els alumnes han estat molt motivats perquè era el seu propi municipi, i això els ha fet sentir més implicats. Han hagut de buscar informació sobre els ingressos i les despeses municipals a través de fonts oficials, com la web de l'Ajuntament i informes anteriors. A mesura que anaven trobant dades, els he ajudat a fer-los reflexionar sobre què volien prioritzar a l'hora de repartir el pressupost. Ha estat una sessió d'aprenentatge actiu i pràctic, amb molts dubtes que hem pogut resoldre entre tots.

Em sembla que la tasca els ha ajudat a consolidar coneixements i que la proximitat amb el seu municipi els ha fet més fàcil connectar amb el contingut.

7ª Sessió

Avui hem treballat més amb els càlculs del saldo pressupostari. Els alumnes han fet un parell de problemes i han semblat comprendre més bé com es fa el càlcul de l'equilibri entre ingressos i despeses. També hem introduït el concepte de política fiscal, que els ha despertat molta curiositat. Hem parlat de les polítiques fiscals expansiva i restrictiva i els he fet participar activament amb preguntes per a veure si entenien bé les diferències.

La part més tècnica, com els càlculs, els ha costat més, però han estat molt receptius a l'explicació i han respost bé als exercicis. De fet, els he notat força actius a l'hora de discutir les possibles solucions a cada cas.

Ha estat una sessió bastant fluïda. Veig que estan agafant força el ritme de la classe i que els nous conceptes estan entrant bé, tot i que, com sempre, ha estat una mica complicat mantenir el focus en els càlculs.

8ª Sessió

Avui hem aplicat els coneixements econòmics a una situació d'actualitat. Hem començat parlant dels aranzels i de com això afecta l'economia global, amb l'objectiu que els alumnes fossin capaços de connectar la teoria amb fets recents. Els he fet cercar notícies relacionades amb temes fiscals i respondre unes preguntes.

A alguns els ha costat trobar notícies realment relacionades amb el que estàvem parlant, però després de fer-los alguns suggeriments han trobat bones fonts. He notat que a molts els agrada aquest tipus d'activitats més pràctiques, on poden investigar pel seu compte i discutir-ho en grup.

Ha estat una sessió una mica més caòtica, sobretot amb alguns alumnes que no trobaven notícies adequades, però en general veig que els hi agrada investigar i relacionar la teoria amb l'actualitat. El debat final va estar força bé i va generar converses interessants.

9ª Sessió

Avui hem arribat al final del projecte. Cada grup ha presentat el seu pressupost municipal fictici. Cada grup ha explicat les seves decisions sobre com distribuir els ingressos i les despeses, tot justificant-les amb els conceptes treballats a classe. Hem fet un torn de preguntes després de cada exposició per afavorir la reflexió i la crítica constructiva entre ells.

Després de les presentacions, els he passat el qüestionari de satisfacció perquè valoressin el que han après i com es senten amb el projecte. Tot i que hi va haver alguna queixa de grups sobre la feina en equip, crec que en general van quedar contents amb el resultat del seu treball.

Annex 4. Fitxa activitat notícia

ANÀLISI D'UNA NOTÍCIA

En parelles busqueu una notícia actual relacionada amb el contingut del temari de política fiscal.

1. Dades de la notícia (títol, font, data i enllaç):

2. Resum de la notícia:

3. Anàlisi econòmic:
 - Quins termes econòmics vists a classe es troben presents en aquesta notícia? Explica el seu significat.
 - Explica com intervé l'Estat en aquesta situació, quins elements de la intervenció del sector públic apareixen i quins són els objectius.
 - Quina política fiscal s'està portant a terme? Quines mesures econòmiques es mencionen?
 - Quins efectes a curt i llarg termini tenen aquestes mesures sobre l'economia i la societat? A qui beneficia i a qui perjudica?

4. Reflexió:
 - Consideres que la intervenció del sector públic en aquest cas és necessària?
 - Quines alternatives es podrien haver aplicat?

Annex 5. Fitxa activitat pressupost

TREBALLEM ELS PRESSUPOSTOS MUNICIPALS DE RIUDOMS

PRIMERA PART: L'AJUNTAMENT

Entra a la web de l'ajuntament de Riudoms, i busca aquestes informacions bàsiques:

1. Número d'habitants i superfície del municipi.
2. Nom de l'alcalde
3. Número de regidors al govern i a l'oposició. De quins partits polítics són? Per què el total de regidors és un nombre imparell?
4. Qui són els regidors de Hisenda? Educació? Joventut? Festes? Promoció i esports? Medi ambient?
5. Quina remuneració mensual té l'alcalde? I els seus regidors? I els de l'oposició?
6. Què és el codi de bon govern? Per què creus que existeix?
7. De què s'informa a la declaració de béns patrimonials i d'activitats dels membres de la corporació? Per què creus que es proporciona aquesta informació?
8. Entra al document Pla de govern per aquesta legislatura. Tria un dels apartats i fes un resum de les principals actuacions que es volen fer, separant-les en dues llistes: una si seran ingressos pel consistori, i una altra per si seran despeses.
9. L'ajuntament té dos EPES, una fundació i un patronat. Quins són? Quina activitat desenvolupen?

SEGONA PART: ELS PRESSUPOSTOS MUNICIPALS

Ara entra a l'enllaç on pots trobar informació detallada dels Pressupostos Municipals per aquest any, i respon les preguntes següents:

1. Defineix breument què són els pressupostos municipals, i digues quines parts tenen.
2. Explica el procediment que es segueix per tramitar els pressupostos municipals.
3. A partir del pressupost de l'Ajuntament de Riudoms per l'any 2023 (classificació econòmica), contesta:
 - a. Quins capítols hi ha de despeses i què s'inclou en cada un.
 - b. Quins capítols hi ha d'ingressos i què s'inclou en cada un.
 - c. El total d'ingressos i despeses coincideix? Per què?
 - d. Escribeu el pes que té cada capítol i assenyala els que tenen un major pes.

- e. Tria un dels diferents serveis que proporciona l'ajuntament (escola de música, pavelló, llar d'infants,...) i explica la composició, l'import i l'origen dels seus ingressos i despeses.
4. Què són les ordenances fiscals? En quins principis es basen en el moment de dissenyar-les?
5. Ara que s'inicia un període d'eleccions municipals és el moment de fer noves propostes per als propers 4 anys. Inventa't el nom d'un nou partit polític per a Riudoms. Escriu els punts bàsics que defensareu durant la campanya electoral. A partir d'aquestes idees fes una proposta d'esmenes per l'actual pressupost municipal. Cal que detallis quins ingressos i/o despeses públiques canviareu per portar a terme el vostre programa electoral.

Annex 6. Programació de les sessions per la intervenció

SEQÜÈNCIA DIDÀCTICA – PROGRAMACIÓ

Sabers:

- Anàlisi de les fallades del mercat, valorant la intervenció reguladora del sector públic.
- Reconeixement i valoració dels efectes que les mesures de política fiscal tenen en la producció i la renda i en la seva distribució. Dèficit públic i deute públic. Cost d'oportunitat que implica la política econòmica. El principi de solidaritat i els impostos. L'economia submergida.
- Participació en debats a l'aula sobre els avantatges i els inconvenients d'alguna mesura de política econòmica, mostrant arguments coherents i fonamentats i respecte per les opinions dels altres.

1ª SESSIÓ

Objectius:

- Introduir la política fiscal dins del conjunt de polítiques econòmiques, ja que prèviament s'ha treballat la política monetària.
- Avaluar els coneixements previs de l'alumnat sobre la matèria.
- Introduir l'activitat/repte final sobre el que es treballarà a les següents sessions.
- Comprendre el concepte d'Estat del benestar i les funcions del sector públic.
- Identificar les competències i funcions específiques dels diferents nivells de govern: estatal, autonòmic i local.

Desenvolupament:

La sessió s'inicia amb una introducció general de la política fiscal, partint de la diferenciació entre les principals polítiques econòmiques: la política monetària i la política fiscal. A partir d'un breu diàleg guiador i preguntes obertes, es busca activar coneixements previs i situar la política fiscal com l'eina mitjançant la qual el govern intervé a l'economia a través dels ingressos i les despeses públiques.

A continuació, es fa un breu qüestionari a través del Kahoot amb l'objectiu de saber el grau de coneixement previ de l'alumnat sobre conceptes com impostos, serveis públics, dèficit, pressupostos, etc. El test permet detectar quines nocions estan més assentades i quins aspectes caldrà treballar més en les sessions següents.

Després, s'introdueix el concepte d'Estat del benestar i es parla sobre les principals funcions del sector públic. S'explica la divisió competencial entre les diferents institucions públiques que són el govern espanyol, la Generalitat de Catalunya i l'Ajuntament de Riudoms. Per consolidar els conceptes, es proposa un exercici pràctic on, en grups, l'alumnat ha de determinar quin organisme públic s'encarrega de dur a terme accions concretes. Aquesta activitat es realitza en petits grups per fomentar la discussió i la col·laboració, i posteriorment es posa en comú per aclarir dubtes i reforçar aprenentatges.

Finalment, es presenta el repte que guiarà tot el projecte: l'elaboració d'un pressupost municipal fictici. S'explica a l'alumnat que, al llarg de les sessions, aniran adquirint els coneixements i habilitats necessàries per acabar dissenyant el pressupost d'un ajuntament, decidint com s'organitzen els ingressos i les despeses i justificant les seves decisions en funció de les necessitats de la població. Aquest producte final servirà com a fil conductor del projecte i com a aplicació pràctica de tots els continguts treballats durant la unitat.

2ª SESSIÓ

Objectius:

- Comprendre què són les errades del mercat i per què es produeixen.
- Relacionar les errades del mercat amb la necessitat d'intervenció pública.
- Analitzar casos reals i propers per identificar com i per què intervé el sector públic.
- Desenvolupar capacitats d'anàlisi crítica, recerca i treball en equip.

Desenvolupament:

Es comença guiant la classe amb preguntes per introduir el tema de les errades del mercat i despertar l'interès en els alumnes amb situacions que els puguin resultar properes. Es plantegen diverses problemàtiques que resulten motivadores per l'alumnat, com per exemple l'augment d'accidents a l'AP-7 després de l'eliminació dels peatges, els accidents químics produïts al Camp de Tarragona, la manca de connexions ferroviàries entre Reus i Tarragona i la dificultat d'accés a l'habitatge pels joves. Aquests casos s'utilitzen com a escenari inicial per introduir el problema i despertar l'interès i la motivació de l'alumnat.

Després, es plantegen preguntes obertes per fomentar una reflexió inicial en gran grup i començar a identificar els elements clau de cada situació. Un cop fet això, es construeixen petits grups de treball (3-4 persones) i a cada un se li assigna un cas concret. La tasca en grups consisteix a investigar les causes del problema, identificar si es tracta d'una errada de mercat i proposar com podria intervenir el sector públic. Els grups disposen d'un guió de treball amb preguntes orientadores per ajudar-los a estructurar la seva anàlisi. Al final de la sessió, cada grup exposa oralment les seves conclusions de manera breu.

3ª SESSIÓ

Objectius:

- Assentar les bases teòriques necessàries per elaborar un pressupost municipal: introduir els conceptes de pressupostos públics i explicar les principals fonts d'ingressos de les administracions públiques.
- Fomentar la participació activa mitjançant preguntes, exemples reals i debat a l'aula.

Desenvolupament:

La sessió s'estructura en una explicació guiada amb suport visual mitjançant diapositives. Al llarg de la sessió s'introdueixen exemples de l'actualitat i situacions

quotidianes que ajuden als alumnes a vincular la teoria amb la seva realitat. S'anoten a la pissarra els conceptes clau perquè l'alumnat segueixi millor les explicacions i prengui apunts. Tot i ser una sessió més expositiva, es manté la orientació participativa amb preguntes i petits debats espontanis.

4ª SESSIÓ

Objectius:

- Consolidar els coneixements sobre els ingressos públics.
- Introduir els conceptes de despeses públiques i saldo pressupostari.
- Fomentar la capacitat d'anàlisi i classificació dels diferents tipus d'ingressos i despeses.

Desenvolupament:

La sessió s'inicia amb una breu activitat de repàs dels conceptes treballats a la sessió anterior sobre els ingressos públics. Es projecten diapositives amb definicions de diferents tipus d'ingressos i de forma col·lectiva, els alumnes han d'identificar de quin tipus es tracta, afavorint la consolidació dels coneixements i la participació oral.

Tot seguit, es presenten els conceptes de despeses públiques i saldo pressupostari mitjançant una explicació guiada amb suport visual i esquemes a la pissarra. L'alumnat prendrà apunts i participarà activament responnent preguntes breus i aportant exemples relacionats amb l'actualitat.

Aquesta sessió, tot i tenir un pes més teòric, és clau dins del plantejament de l'ABP, ja que aporta les eines conceptuals necessàries per avançar en la comprensió del pressupost municipal i per afrontar la tasca final amb autonomia i criteri.

5ª SESSIÓ

Ve l'alcalde de Riudoms a realitzar una xerrada sobre els pressupostos públics.

Objectius:

- Escoltar i comprendre una explicació real i aplicada sobre el pressupost municipal de Riudoms.
- Conèixer de primera mà com es gestionen els recursos públics a nivell local.
- Relacionar els conceptes teòrics apresos amb la seva aplicació pràctica al municipi.

Aquesta sessió té un paper clau dins de la intervenció, ja que funciona com a punt d'enllaç entre els continguts treballats i la tasca final del projecte: elaborar un pressupost municipal.

6ª SESSIÓ

Objectius:

- Identificar les dades rellevants del funcionament de l'Ajuntament i la seva estructura pressupostària.
- Fomentar l'autonomia i la capacitat de cerca d'informació en fonts oficials.

- Iniciar l'elaboració d'una proposta pròpia de pressupost municipal a partir de l'anàlisi de la realitat local.

Desenvolupament:

La sessió se centra en l'aplicació pràctica dels coneixements treballats fins ara a través d'elaborar un pressupost municipal. Els alumnes comencen a analitzar la realitat del seu entorn més proper com a punt de partida del projecte, cercant informació i contrastant dades amb un acompanyament continuat per part del professorat per resoldre dubtes i guiar el procés.

7ª SESSIÓ

Objectius:

- Consolidar el càlcul del saldo pressupostari mitjançant la resolució de problemes.
- Introduir els conceptes de política fiscal expansiva i restrictiva.
- Avançar en el desenvolupament del projecte final amb autonomia i pensament crític.

Desenvolupament:

A l'inici de la sessió es plantegen problemes de càlcul de saldo pressupostari, com a punt de partida per activar coneixements previs i enllaçar amb el nou contingut. Després, es presenta el concepte de política fiscal mitjançant explicacions dialogades i promovent la participació activa i la comprensió.

8ª SESSIÓ

Objectius:

- Aplicar els coneixements econòmics adquirits a l'anàlisi de notícies d'actualitat.
- Fomentar l'autonomia en la recerca i selecció d'informació actual.
- Desenvolupar el pensament crític i l'argumentació mitjançant el debat.

Desenvolupament:

Degut a la situació actual als Estats Units, la sessió comença amb una introducció conceptual sobre els aranzels i s'explica el que està passant, generant una reflexió conjunta i un petit debat entre els alumnes afavorint la reflexió crítica i l'aprenentatge actiu.

Després, s'explica la tasca final centrada en la cerca d'una notícia d'actualitat relacionada amb els temes treballats, aquesta activitat és en parelles. Com a docent, s'orienta a l'alumnat i es fa un seguiment de tota l'activitat.

9ª SESSIÓ

Objectius:

- Presentar el pressupost municipal fictici elaborat durant el projecte, explicant de manera clara i raonada les decisions preses sobre la distribució dels ingressos i les despeses públiques.
- Desenvolupar habilitats comunicatives exposant oralment davant del grup.

- Recollir informació sobre la percepció i experiència de l'alumnat a través de qüestionaris d'autoavaluació, coavaluació i satisfacció.

Desenvolupament:

La sessió comença amb una breu explicació de la dinàmica de presentació i de les pautes que cal seguir. Es recorda a l'alumnat que cada grup haurà d'exposar el seu pressupost municipal fictici davant de la resta de la classe, justificant les prioritats i decisions preses pel que fa als ingressos i a les despeses públiques. També es presenta la rúbrica d'avaluació que s'utilitzarà per valorar tant les exposicions com el contingut del projecte.

Després de cada presentació, s'obre un torn breu de preguntes i comentaris del professorat i dels companys per afavorir la reflexió i el pensament crític. Es fomenta que l'alumnat escolti activament, formuli dubtes o aporti suggeriments als altres grups.

Paral·lelament, es reparteix el mateix qüestionari de satisfacció que es va omplir a l'inici de la intervenció per a que es torni a respondre.

Aquesta sessió tanca el projecte de forma significativa, permetent a l'alumnat visualitzar el resultat del seu treball i prendre consciència del valor que tenen les decisions públiques en la gestió dels recursos d'una societat.